

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

**Вплив мовленнєвих порушень на розвиток
пізнавальних процесів молодших школярів**

Магістрант: Лупяк Тетяна Григорівна

**Науковий керівник: Шпортун Оксана Миколаївна
доктор психологічних наук,
доцент, професор кафедри психології**

Об'єкт дослідження: мовленнєві порушення як складна форма когнітивного порушення дитини.

Предмет дослідження: психологічні особливості та механізми впливу мовленнєвих порушень на розвиток пізнавальної сфери молодшого школяра.

Мета дослідження:

здійснити теоретичний аналіз етіології мовленнєвих порушень та емпірично перевірити взаємозв'язок мовленнєвих порушень із розвитком пізнавальної сфери молодшого школяра.

Гіпотеза:

ми припускаємо, що мовленнєві порушення у молодшому шкільному віці є одним із чинників ускладнення роботи пізнавальної діяльності.

Завдання:

- проаналізувати стан проблеми у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі; визначити сутність, типи та причини виникнення мовленнєвих порушень, охарактеризувати симптоматику та основні прояви мовленнєвих порушень у дітей;
- емпірично перевірити взаємовпливи мовленнєвих порушень і розвитку пізнавальної сфери молодших школярів;
- розробити та перевірити ефективність програми корекційно-розвивальних занять з розвитку пізнавальних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями.

Методи дослідження: для розв'язання поставлених завдань та перевірки гіпотези використані теоретичні та емпіричні методи дослідження;

Методики дослідження: 1) Методика “Запам'ятай і розстав крапки”; 2) Методика “Малюнок”; 3) Методика “Характеристика динамічних особливостей процесу запам'ятовування”; 4) Методика "Матриця Равена" (для дітей)

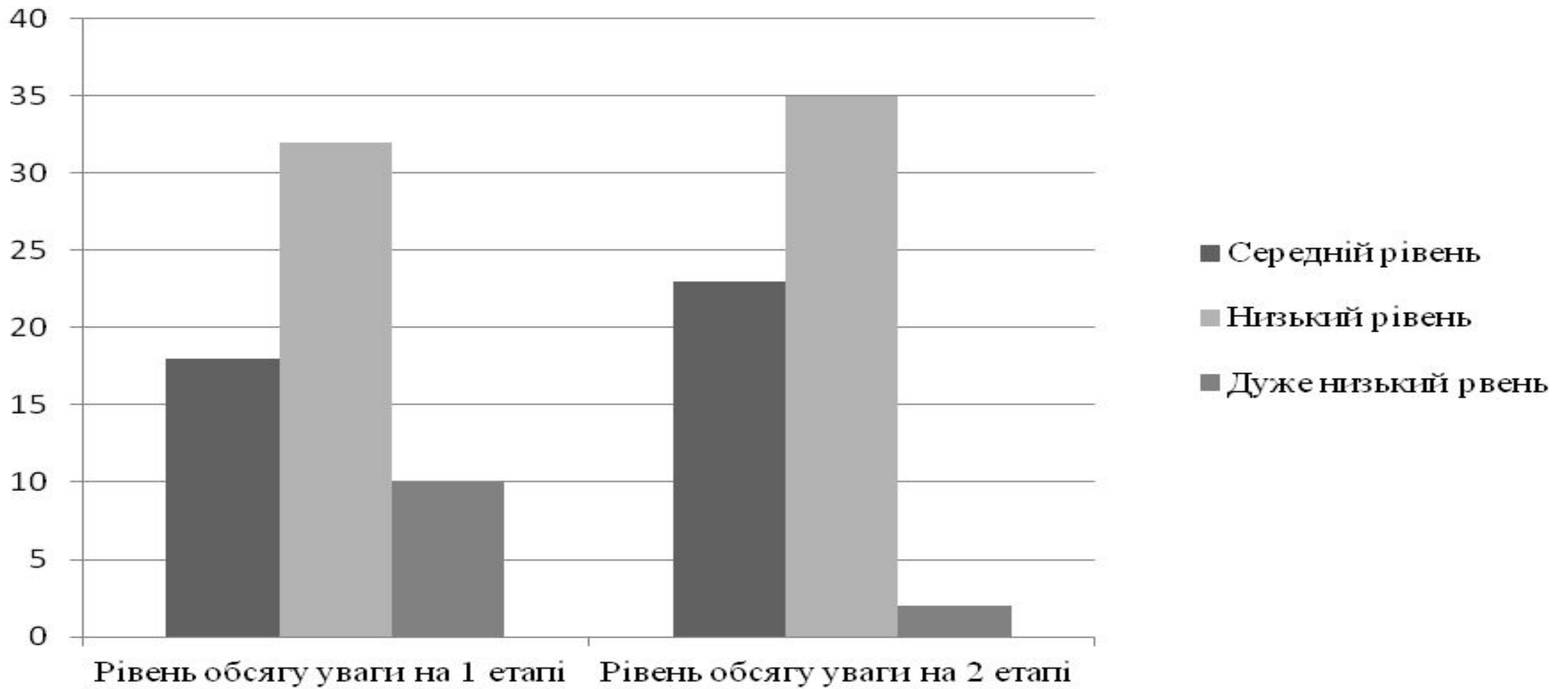
В дослідженні приймали участь учні 1-4 класів Комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №26 Вінницької міської ради» (n= 60 осіб).

Під час вирішення першого завдання дослідження ми дійшли висновку, що дослідження особливостей розвитку пізнавальної сфери дитини з мовленнєвими порушеннями має важливе значення в формуванні особистості та її соціальній адаптації та є актуальним завданням сучасної психології.

У **вирішенні** **другого** **завдання** **дослідження** **ми**

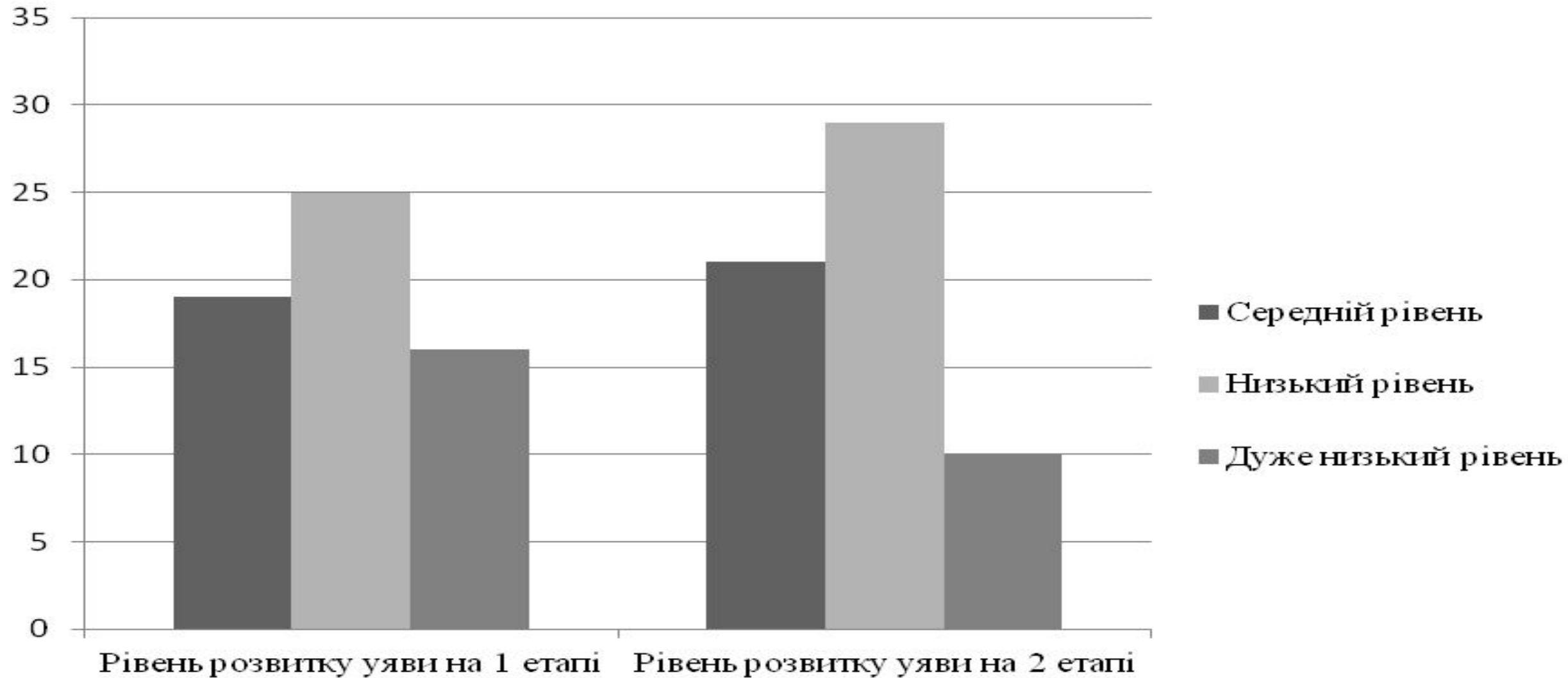
отримали наступні результати: до проведення корекційно-розвивальних занять, ми дійшли висновку, що для більшості дітей характерним є: низький рівень обсягу уваги (53%), низький рівень розвитку уваги (41%), задовільна оцінка динаміки процесу запам'ятовування (53%), середній рівень продуктивності запам'ятовування (45%), середній рівень розвитку наочно-образного мислення (42%).

Результати констатувального експерименту свідчать, що мовленнєві порушення мають значний вплив на розвиток пізнавальної сфери молодших школярів;

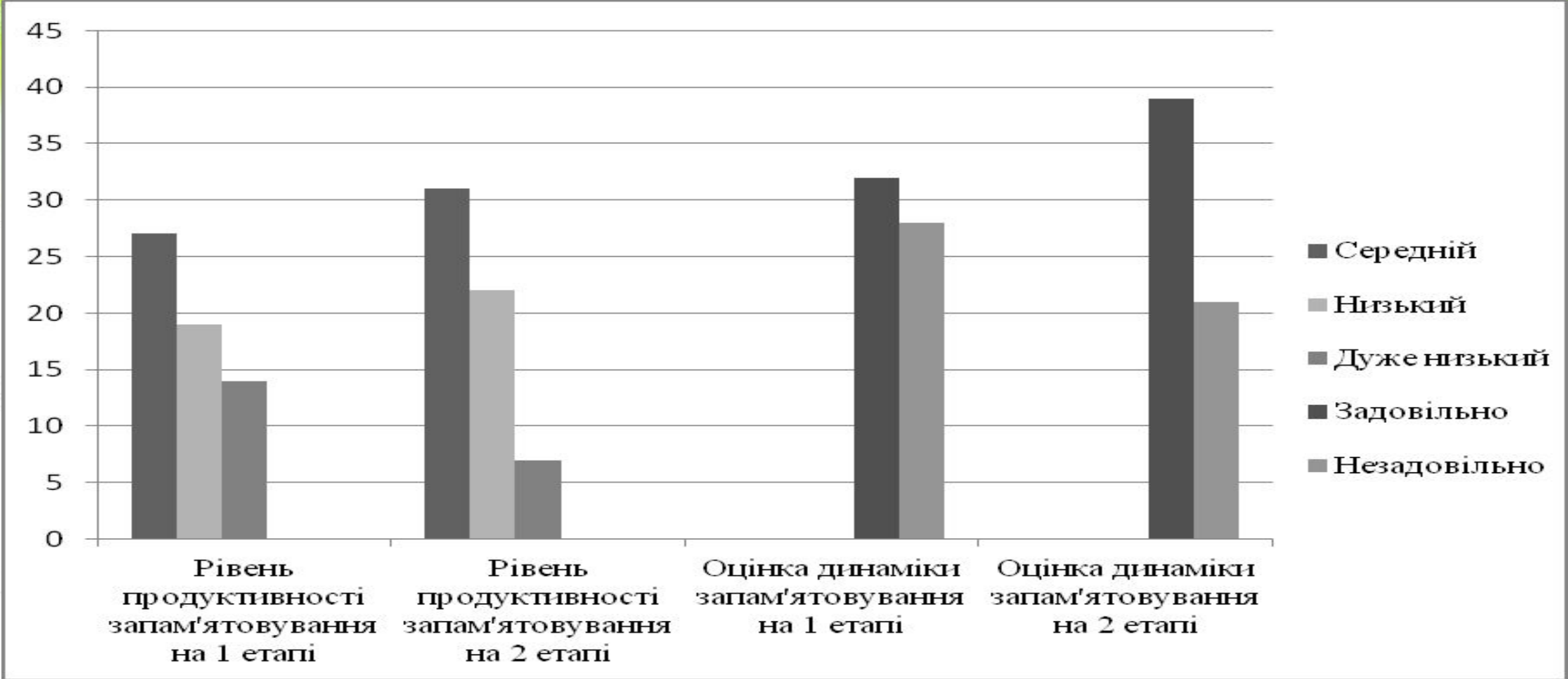

Рис.1. Діаграма даних масиву досліджуваної вибірки за методикою «Запам'ятай і розстав крапки».

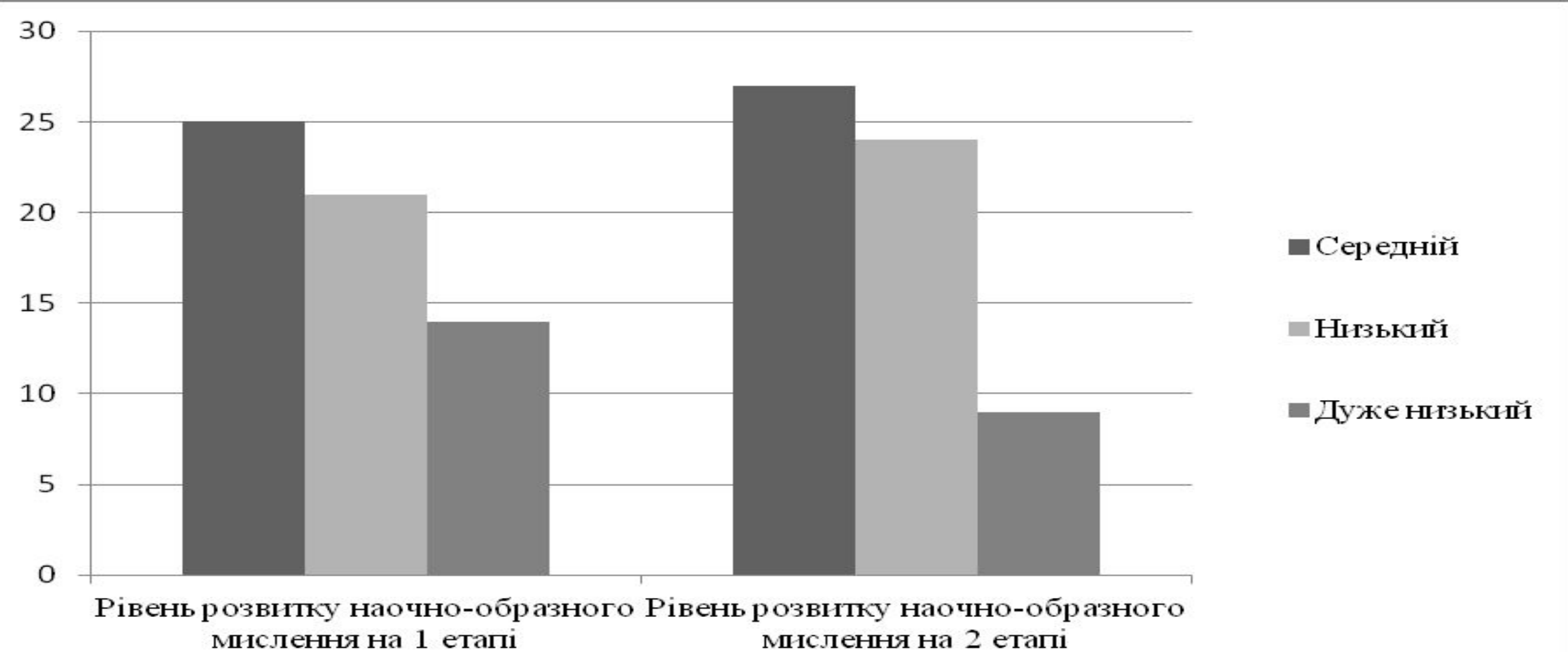

Рис. 2. Діаграма даних масиву досліджуваної вибірки за методикою "Малюнок".

Рис. 3. Діаграма даних масиву досліджуваної вибірки за методикою "Характеристика динамічних особливостей процесу запам'ятовування".

Рис. 4. Діаграма даних масиву досліджуваної вибірки за методикою "Матриця Равена" (для дітей).

Програма корекційно-розвивальних занять з розвитку пізнавальних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями

Мета програми: корекція фонетичних, лексико-граматичних, мелодійно-інтонаційних, темпоритмічних порушень.

Програма спрямована на:

1. Розвиток слуху;
2. Розширення і активізація словникового запасу;
3. Формування і розвиток граматичного ладу мовлення;
4. Розвиток зв'язного мовлення;
5. Визначення просторових відношень;
6. Робота з мовленнєвим матеріалом;
7. Ігри для дрібної моторики рук.

На 2 етапі дослідження, після проведення корекційно-розвивальних занять, для більшості дітей характерними є: низький рівень обсягу уваги (58%), низький рівень розвитку уваги (48%), задовільна оцінка динаміки процесу запам'ятовування (65%), середній рівень продуктивності запам'ятовування (51%), середній рівень розвитку наочно-образного мислення (45%).

Отримані результати свідчать про ефективність застосування корекційно-розвивальної програми у дітей молодшого шкільного віку, що мають мовленнєві порушення.

У молодших школярів, що проходили програму корекційно-розвивальних занять з розвитку пізнавальної сфери відмічали покращення мислення, пам'яті, концентрації уваги, спостерігалась динамічна робота органів чуття, що сприятиме інтенсивному розвитку інтелекту дитини.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці та використанні корекційно-розвивальної програми з розвитку пізнавальної сфери молодших школярів з мовленнєвими порушеннями, а також, в перспективі нашої дослідницької роботи- розробка розвивальних програм, спрямованих на розвиток мовлення у таких дітей для використання практичними психологами, дефектологами та педагогічними працівниками,